

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ceremonien Van Den Heylighen Dienst Der Misse Bethoont Vyt De H. Schriftvre Ende De HH. Ovt-Vaders vande eerste 400. ende volghende jaeren

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1661

Het Derde Capittel. Wort bethoont uyt de H. Schrifture, dat het Sacrificie, twelck de Apostelen hebben ghedaen, inde voor-naemste deelen over-een komt met de heden daeghsche Misse vande H. Roomsche ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34059

Wort bethoont uyt de H. Schrifture, dat het sacrificie, twelck de Apostelen hebben ghedaende voor-naemste deelen over-een komende heden daeghsche Misse vande H. Roemsche Kercke.

Tot fundament van dit teghentwoordighe wijs / neme ick de woorden / die den H. Apostel Paulus spreect tot den Bisschop Theum in synen eersten brief tot hem ghescheyt *Cap. 2, v. 1.* ende luyden aldus :

Ick vermane u dan voor alle dinghen dat ghedaen worden, smeeckinghen, Ghebeden, Voor-biddinghen, Danksegghinghen voor alle menschen.

Hoe sal ick dese woorden verstaen : op wat sijn laet ons eerst den sin / ende verklaringhe hoor van onse Weder-partije / ende is dese / volghende den Dordrechtschen Bijbel 2. *Bemerck.*

Hoe wel dese soorten van bidden som-wijlen wat broder worden ghenomen, soo kunnen nochtans de selve bequamelijck worden onderscheyden, namelijk, dat smeeckinghen zijn verbiddinghen van alderley straffen, en overigheden: *Ghebeden*, begheerten van Godts hulpe, ende van alderley seggen: *Voorbiddinghen*, ghebeden, oft oorklachten, die wy by Godt doen voor andere, *Danksegghinghen*, die gheschieden over de weldaden Godts van ons, of van andere ontfanghen.

Laet ons hier teghen nu hooren den sin / ende verklaringhe vanden H. Augustinus *Epist. 59. ad Paulinum*: desen H. Vader / verstaet daer dese woorden Pauli van't Sacrificie, oft de Offerhande des Autaers. *Welcke Offerhande hy deylt in d'yn principale deelen / ghelijcker wijs dat nu geschiedt in de Roemsche Kercke.*

Door het Eerste Deel van de Offerhande des Autaers stelt Augustinus al het ghene dat van den Heestert gheseydt / oft ghedaen wordt / vooz de Co-

Sancti Altaris oblatio.

secratie van het broodt / ende wijn.

Door't Tweede Deel stelt hy al het ghene dat den Priester doet / oft seght ende Consecratie self / ende een weijnigh daer naer / tot dat hy opseght het Ghebedt des Heeren / oft den Paternoster.

Door't Derde Deel stelt hy al het ghene dat den Priester doet / oft seght / tot het eynde toe van de Offerhande / oft Sacrificie ; Maer laet ons hem self hooren spreken.

Door de *Smeeckinghen*, seydt hy / vande welke den *H. Apostel* hier spreekt / moeten verstaen worden alle de ghebeden / die wy doen in het celebreren van de Sacramenten ; eer-men begint te seggenen dat op de tafel des Heeren is *a*. Daer hecht ghy het Eeerste Deel. Door't der seght Augustinus: Door de *Ghebeden* moet verstaen worden / al dat men doet / als het ghene / dat op de tafel des Heeren is / Gheseghent wordt, ende ghehlyght ; ende ghebroken om uyt-ghedeylt te worden, welke Ghebeden, bykans de gheheele Kercke sluyt met het Ghebedt des Heeren *b*. Daer hebt ghy het Tweede Deel.

Hier naer seght Augustinus: door de *Voorbiddinghen*, moet verstaen worden al het ghene gedaen wort / als het volck wordt gheseghent ; want aldan de Prelaten, als tusschen sprekers, oft Advocaten, offeren, die sy aenghenomen hebben, door de op- legghinghe van de handt, aen de barmhertigste Macht : Welck ghedaen zijnde, ende dat groot Sacrament mede ghedeylt zijnde, alles wort ghesloten door Dancksegginghe *c*. Daer hebt ghy het Derde Deel vande Offerhande ; welke drey deelen / bestaende soo in Ghebeden / als uytwendighe ceremonien / nu ter tijdt noch ghebruyckt worden vande *H. Roomsche Kercke* / in den *H. Dienst* van de *Masse*.

Ende op dat ghy niet en soubt dencken / dat Augustinus hier in't langh ende breedt verhaelt alle de Ceremonien die t'sijnen tijde gheschiedden in't Sacrificie, soo boeghet hy uyt-drukelijck hy / dat hy dit alles maer gheseydt en heeft in't kort *d*. Maer mede hy gheuoegh te kennen gheeft / datter noch meer

a Vt precationes accipiamus dicimus, quas facimus in celebratione Sacramentorum, antequam illud, quod est in Domini mensa, incipiat benedici.

b Orationes, cum benedicitur, & sanctificatur, & ad distribuendum comminuitur, quam totam petitionem, ferè omnis Ecclesia, dominicâ oratione concludit.

c Postulationes fiunt, cum populus benedicitur, tunc enim Ancistites, velut advocati, susceptos suos, per manna

impositionē
misericordi-
simz offerunt
Potestati.
Quibus per-
actis, & par-
ticipato tanto
Sacramento,
gratiarum
actio cuncta
concludit.
h Quibus
breviter per-
stricis.
e Eligo in his
verbis hoc
intelligere,
quod omnis,
vel p̄n̄e om-
nis frequen-
tat Ecclesia.

meer andere Ceremonien t' sijnen tijde gebuyt
wörden/doch dat hy die om des kortheydts
le heeft nae-gheleaten / ende alleen booz-ghel
de booz-naemste deelen bande Offerhande / m
mentlijck die / de welcke/ oock in't korthande
h. Apostel Paulus waren aen-gheracckt.

Maer nu is de vraghe / oft dese verklaring
van de booznoemde Schyftuer plaetse Pauli
niemant ander aenghenomen wiert/ als van
Augustinus alleen? Hoozt wat Augustinus self hier
seght: 'Tghene, seyd hy/ ick door dese woorden
verstaet, verstaet ende doct oock mede de gheheele
bykans de gheheele Kercke e.

Wat sullen wy hier nu gaen maecten? met
sullen't wy houden? wiens verklaringhe sullen
wy volgen? oft die van onse Weder-partije /
welcke hier niet anders en verstaet als encke
ghebeden; oft wel die van Augustinus, ende de ghe-
heele rechtsinnighe Kercke van ober twaelf h
dert/en bystigh saren / de welcke hier verstaet
offerhande des Autaers, met hare deelen/en Cerem-
nien? wat dunckt u?

Seght ghy dat het redelijck is/dat-men de be-
klaringhe volghe van die oude Kercke/de welcke
Partije self bekent oprecht ghetweest te zijn /
spreekt seer redelijck/en niet verstant/ende alle
is de saecke klaer / dat het Sacrificie der Ap-
len/ soo Paulus dat beschrijft/in sijne booznaem-
deelen/en Ceremonien/ober-een komt met de
den daeghsche Misse vande Roomsche Kercke/
is't dat ick wilde bethoonen.

Maer seght ghy dat-men't moet houden by
verklaringhe van onse Weder-partije? soo
epffche ick dan reden waerom; want dat dun-
ny te wesen teghen reden / ende teghen den
menien loop bande nature/dat ick meer ghe-
soude gh'ben aen besondere personen / die
thien oft seshtien hondert saren eerst op-ghe-
men zijn inde wereldt naer de tijden van d'
stelen / als aen de gheheele gantsche Kercke /

met meer als vier hondert jaren is gheweest naer die tijden/ende vande welke Partije self bekent/dar is oprecht is gheweest ende rechtsinnigh.

Seght ghy / dat ghy't noch en hout met den eenen/ noch met den anderen / maer dat ghy't enkelijck hout met Schrifuer? soo doen ick oock mede / ende nochtans wy zijn gantschelijck vershillende van malckanderen: Ghy verstaet dese booznoemde Schrifuer-plaetse soo/ende ick verstaense gantschelijck anders met Augustinus, ende de gheheele rechtsinnighe Kercke van ober twaelf hondert jaren: Wie sal hier dese saecke middelen: wie sal ons schepden: wy ons selven: dat en magh niet wesen/want wy en moghen niet samen rechtter zijn/ende partije: wie sal het dan doen: Schrifuer: dat en kan oock niet wesen / want is't saecken dat ghy my Schrifuer-plaetsen booz-stelt om te bethoonen datter noch Sacrificie/nach Ceremonien en moghen wesen in't nieuwen Testament / ick salder andere dateelijck teghen stellen/om te bewijfen contrarie.

Wringht ghy my by Heb. 10. 14. Met eene offerhande heeft hy in d'eeuwigheydt volmaect de ghene die gheheylicht worden?

Ich stelle daer teghen Act. 13. alwaer ghesepdt wordt (ghelijck ick in't boozgaende Capittel ghehoont hebbe) dat d' Apostelen waerachtelijck/ende eyghentlijck offerhande hebben gedaen. Daeren boben stelle ick daer teghen Luc. 22. Doet dat tot mijnder ghedachtenisse, daer Christus belast / dat men sijne offerhande des bloedis aen't Cruys/souden herhalen.

Stelt ghy my booz / Schrifuer-plaetsen daer ghesepdt wordt dat vele Ceremonien van de oude wet af-gheschast zijn?

Ich stemme u dat toe / maer ick stelle daer teghen / dat Christus self in de nieuwen wet Ceremonien heeft ghebruyckt: Daer zijn wy immer ghelijck.

Seght gy my/dat mijne schrifuer-plaetsen/die
 G ick

ick u boozstelle/anders moeten verstaen worden
ende ick segghe/ dat uwe Schrifstuer-plaetsen
ghy wy boozstelt / anders moeten verstaen wor-
den; hoe sullen't wy dan maecten? Schrifstuer
kan ons niet scheyden / want wy zijn van twee
sijden ghelijck; Ons selben en konnen wy niet
scheyden/ want de wijle wy partjen zijn / wy
moghen samen gheene Rechteren zijn/ soo moeten
wy dan noot sakelijck gaen soecken eentighe
delaeers / om dit proces neder te legghen / ende
wijsen; ende wie konnen wy beter kiezen hier toe
als die Kercke/ de welke ghy self bekent oprecht
gheweest te zijn / ende rechtsinnigh; maer die
Kercke / soo Augustinus ghetuyghet / verstant de
boken aen-ghewesen woorden Pauli, van een Sac-
rificie / oft Offerhande des Autaers, de welke in
booznaemste deelen / ende ceremonien ghelijck
was aende Misse vande Roomsche Kercke; ergo
volghens Schrifsture soo verstaen wesende/komen
het Sacrificie / 'welck de Apostelen hebben ghe-
daen/over een met onse Misse.

Doch onse Weder-partije soud' misshien me-
ghen segghen/dat dese verklaringhe van Augusti-
nus, ende vande gheheele Kercke van sijnen tijde
soo wel past op haer Nachmael, als op onse Misse.

Ich thoone klaer booz d'ooghe dat men: Want
Augustinus noemt het 1. ene Offerhande des Autaers
2. Wy seght dat in dese Offerhande/ vande welke
hy spreekt / het broodt ende wijn gheseghent wor-
den, van ghelijcken doock het volck, ende dat met
op-legghinghe der handen. 3. Dat de Prelaten datt
zijn als Advocaten, oft Tusschen-sprekers tusschen
Godt ende de menschen/ &c. Niet van al dit en kan
ghesepdt worden van het Nachmael van onse We-
der-partije / ende dit gheschiedt metter daet in
Misse, vande Roomsche Kercke; ergo Augustinus en
spreekt hier niet vande wijse / op de welke onse
Weder-partije haer Nachmael houdt/maer vande
de wijse / op de welke de Roomsche Kercke / nu
noch ter tydt den H. Dienst vande Misse, oft de
Offer-

Offerhande des Autaers doet. Oberfulckis dat blijft vast uyt Schyftuer (niet gelijk onse Weder-partije/die uytleght naer haer eyggen vernuft / ende verstant / maer ghelijck sp ober twaelf hondert ende vijftigh jaren verklaert is ghetweeft vanden H. Augustinus, ende de gheheele recht sinnighe Kercke / tot de welcke ons Moyses, Job, Jeremias, ende nameelijck Paulus seynt / om te wesen / wat wy moeten houden / ende volghen) dat blijft vast / seggh' ick / dat de Apostelen hebben Misse ghedaen / oft' 'twelck al een dinghen is) een Sacrificie hebben ghedaen / 'twelck inde boognaemste deelen / ende ceremonien ober-een-komt met de Misse, oft hedengdaeghs Sacrificie vande Roomsche Kercke.

HET VIERDE CAPITTEL.

Wordt bethoont uyt Schrifture, dat de Ceremonien, die de Roomsche Kercke ghebruyckt in den H. Dienst der Misse, goet, ende prijsbaer zijn.

Voer het fundament van dit teghentwoordigh Capittel / stelle ick eerst voer al / dit nae-volghende argument :

'Tis goet ende prijsbaer / nae te volghen / oft te verbeelden / 'tzy met woorden / oft met wercken / al het ghene dat Schyfture seynt / dat Christus den Heere ghedaen / oft gheseyt heeft voer / in / ende terstont nae de instellinghe van 't H. Sacrament / als te wesen in syne Passie / ende daer by belast heeft dat men 't soude nae-volghen.

Maer de Ceremonien die de H. Roomsche Kercke / nu ter tijde noch ghebruyckt in den H. Dienst vande Misse zijn anders niet als naevolghinghen / oft verbeeldinghen met woorden / oft met wercken / van al het ghene dat Schyfture seynt / dat Christus, voer / in / ende terstont nae d'instellinghe